

Sayın Gürkan'ın bu genel perspektif görüşünden sonra, mesleğimizin faaliyetleri ve benzeri konulardan sonra, şimdi de Sayın Yiğit ADILOĞLU'na, "Kamu Sektöründe Harita Kadastro Mühendisinin Görevleri Nedir?" konusunda söz veriyorum.

Yiğit ADILOĞLU — Değerli Misafirler, Değerli Meslektaşlarım,

Beni dinlemek için göstereceğiniz sabıra şimdiden teşekkür ediyorum. Bu panelde bana düşen konuşma bölümü "Kamu Sektöründe Haritacılık Mesleğinin Görev Aldığı Faaliyetlerin İrdelenmesi"dir. Bildiğiniz gibi konuşma için ayrılan süre 20 dakikadır. Süreyi aşmamaya ve sabrınızı taşırmamaya gayret edeceğim. Bir zamanlar ünlü başbakanlardan birisi mecliste bütçe taktimini yaparken maliye bakanı ve uzmanlarının verdiği den çok değişik sayılardan oluşan uzun listeler okuyarak alkışlarla bütçesini onaylatmış. Yerine dönünce, maliye bakanının saçını başını yolduğunu görmüş. Bakan, "Ne yaptınız sayın başbakanım bütün sayıları yanlış verdiniz" demiş. Başbakan da "Ben o sayıları uydurmak için bir hafta uğraştım. Onlar bir sene uğraşsalar yanlışları tespit edemezler" demiş.

Ben, aklınızda kalmayacak ve şu anda doğruluğunu tahkik edemeyeceğiniz bir süri sayı vermek yerine, bence önemli hususlara değinmeyi uygun ve faydalı buluyorum.

Konuşmamda daha çok, düşünmeye ve çözümler aramaya sevkedecek bazı ipuçları üzerinde durmaya çalışacağım. Zira bizi ilgilendiren pekçok konu detaylı bir şekilde Kurultay devamınca incelenecektir. Üzerinde duracağım hususların daha iyi anlaşılabilmesi için yürdumuzdaki harita kadastro faaliyetlerinin çok kısa olarak tarihçesini hatırlamakta fayda vardır. Bu bize ne kadar zamanda, nereden nereye geldiğimizi gösterecek bir ölçüdür.

Bu değerlendirmeyi yapmadan önce, konuşmamın Sn. Doç.Dr.Gürkan'ın konuşması ile birlikte düşünülmesini bilhassa rica ediyorum.

Esasında mülkiyet ve harita bilgisini kullanma insanlık tarihi kadar eskidir. İlk insan dahi bir sığınağa (gayri menkul) malik olmak; orayı bazı röper noktalarına göre, çevre bilgisiyle birlikte hafızasında tutmak mecburiyetinde idi. Bu olay günümüzdeki harita kadastro bilgi sisteminin özünü teşkil etmektedir. Ancak bunun kurallara ve sistemlere bağlanması uzun zamanların geçmesini gerektirmiştir.

Bu sistem ve kurallar yurdumuzda kayıt işleriyle başlanmıştır:

— İlk defa Orhan Gazi 1500'lü yıllarda tapu kayıtları ve kütükleri hakkında kurallar getirdi.

— Kanuni Sultan Süleyman Kuyudu Kadime ve Kuyudu Hakani adı ile anılan 2320 kütük tanzim ettirdi.

— 1847'de miri arazi mutasarrıflarına tapu verilmeye başlandı.

— 1858'de Arazi Kanunu çıkarıldı.

— 1874'te ilk defa tapu teşkilatı kuruldu: 1889 ve 1907'de bazı yeni hükümler konuldu.

— 1926'da Medeni Kanunla gayri menkul hukuku ve bağlı olarak tapu sistemi yeniden düzenlendi.

— 1934'te Tapu Kanunu çıkarıldı.

Buna mukabil kadastro hususundaki gelişmeler şöyle olmuştur.

— İlk defa 1912'de Emvali gayri menkulenin tahdid ve tahriri hakkında kanun,

— 1926'da Medeni Kanun,

- 1934'te Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu
- 1950'de Tapulama Kanunu çıkarılmıştır.

Askeri amaçlı teşkilatlanmaya ve üretime, konumuz harici olduğu için temas etmeyeceğim.

İlk tohumları 450 yıl önce atılan tapu ve gene ilk tohumları 75 yıl önce atılan kadastro işlerinin, gelişen teknik ve başdöndürücü teknolojiye rağmen bugünkü gerçekleşme durumu % 50-55 dolayındadır. Kayıt ve teknik bileşenlerde yapılanların üçte birinin yenilenmeye ihtiyaç gösterdiği de tahmin edilmektedir.

Modern kadastrolarda:

- Arazi yüzeyinin ve ihtiyaca göre yeraltının üç boyutlu değerleri,
- Mülkiyet ve haklarla ilgili bilgiler,
- Arazi kullanım bilgileri,
- Planlama bilgileri ve benzer bilgiler bulunmaktadır.

Türkiye'de ise bugün:

- Dokunulmazlığı olan sabit noktalar ağları,
- Dokunulmazlığı olan harita ve harita bilgileri,
- Kısmen dokunulmazlığı olan büyük ölçekli haritalar,
- Mülkiyet bilgileri olmayan haritalar,
- Harita bilgilerinin bir kısmından yoksun kadastro,
- Ve nihayet bu kalıpların hiçbirine uymayan müstakil, kuralsız üretimler yapılmaktadır.

- Uygulama işlerine gelince, bunların olabildiğince kokteylidir.

Şimdi bu karmaşık tablodan faydalanan, etkilenen veya medet uman sektör veya faaliyetlere, bir öncelik sırasına bağlı olmadan bakalım.

HK. Faaliyetlerinin ilgili oldukları sektör ve faaliyetleri;

- İstatistik
- Savunma
- Fiziki planlama ve imar
- Ulaşım
- Haberleşme
- Enerji
- Sulama - kurutma
- Madencilik
- Ormancılık
- Turizm
- Sanayi ve fabrika montajı.

Bu listeyi daha da çoğaltmak mümkündür.

Ben hepsinden değil ama, Sn. Gürkan'ın listesinde yer almayan ve hatta ilgisiz gibi gözükken "İstatistik" meselesinin harita-kadastro ile yaptığı anakesitteki olayı gözönüne getirmek istiyorum. Bana göre, çarpıcı bir örnektir.

Şimdi, bu karmaşık tablodan faydalanan, etkilenen veya medet uman sektör ve faaliyetlere bir bakacak olursak, bunları Sayın Gürkan, 22 küsur adet olarak sıraladı ve

onları ben tabii tekrar etmeyeceğim; ama mesela arkadaşımın o anda aklına gelmemiş olan istatistik meselesi vardır. Bana göre, mesleğimizde çok önemli ve de çarpıcı sonuçları olan bir sistemdir.

1960-1970'li yıllarda iki defa genel tarım sayımı yapılmıştır. Bu tarım sayımlarında, başlangıçta teorik kurallar konurken, arazinin ölçülmesi ve ona göre bilgilerin toplanması kabul edilmiş, sonradan birtakım imkânsızlıktan dolayı, bundan vazgeçilmiş ve beyan usulü ile bilgiler toplanmıştır. Ben o istatistikleri inceledim ve şunu gördüm: Türkiye'de 850 civarında dönümle ifade edilen büyüklük tespit edilmiştir. 10 metrekare ile 25 bin metrekareye "dönüm" denilen çeşitli bölgelerimiz var. Siz, bu istatistiklerinizi beyan usulüne göre yapıyorsunuz. Köye gidiyorsunuz, köyde kaç dönüm tarlan var, kaç dönüm zeytinliğin var diyorsunuz ve herkes de kendine göre bir ölçü birimine göre bir fikir beyan ediyor. Ondan sonra da, bütün kalkınma planlarınızı, arazi ile ilişkin bütün planlamalarınızı bu yanlış bilgiye göre yapıyorsunuz.

Kadastronun ve haritacılığın, hiç aklımıza gelmemiş bir sektörde, devletin bütün ekonomisini etkileyebilecek düzeyde nasıl yanlış kullanıldığını vurgulamak için bunları söylüyorum. Bu arada, yine arkadaşlarımızın söyledikleri arasında muhtemelen vardı, bir sanayi ölçmenciliği vardır. Özellikle montajda önem taşır. Bilmiyorum, belki meraklı arkadaşlarımız görmüşlerdir. Bir çimento fabrikasında, mesela 500-600 ton kadar ağırlığında bir çimento değirmeni bir aks üzerinde, birtakım rulmanlar üzerinde dönüyor. Buradaki bir milimetrelilik bir hata dahi, büyük zararlara, o mekanizmanın çok kısa sürede elden çıkmasına sebep olur. Bizim, bu konulara da olabildiğince girmemiz, hatta saldırmamız gerekir. Diğer konulara değinmek istemiyorum.

Harita kadastronun bizzatı kendisi ile diğer sektör ve faaliyetleri etkileyen dış ve bunları dengeleyen iç faktörlere bakacak olursak -biraz önce Sayın Gürkan yuvarlak slayt gösterdi- bunların da geniş boyutları olduğunu görebiliriz. Bunları, arkadaşımın sistematiğine uygun olarak, iç ve dış faktörler olarak anlatmaya çalışacağım. Dış faktörleri, boyutlarına göre ve üçe ayırarak takdim etmek istiyorum. Bunlardan birincisi,

Makro Seviyedeki Dış Faktörler

- Nüfus artışı,
- Nüfusun kalıcı olarak yer değiştirmesi,
- Her türlü kaynağa olan alebin artması
- Toprak ve diğer tabii kaynakların sınırlı oluşu,
- Tabii kaynakların değer kazanması, bazılarının stratejik öneminin büyük boyutlara ulaşması,
- Milletlerarası ekonomik, politik, sosyal ve kültürel yarış,
- Dünyadaki siyasal politikadaki gelişmeler,
- Hız ve ulaşım kavramlarındaki değişmeler,
- İhtiyaçların şekil ve boyut değiştirmekle birlikte, çeşitlerinin artması,
- Tabiat ve uzay hakkındaki bilgilerin artması,
- Bilim, teknik ve teknolojinin gelişmesi,
- Ve bağlı olarak alet malzeme ve komponentlerin değişmesi sayılabilir. İkincisi:

Mikro Seviyedeki Dış Faktörler

- Faaliyete olan talep ve şekli,
- Zaman
- Kaynak
- Coğrafi konum
- Topografya
- Mikro klima,
- Toplumun değer sıralaması
- Güven
- İlgili diğer faaliyetler. Üçüncüsü;

İş veya Proje Bazındaki Dış Faktörler

- Zaman
- Hassasiyet,
- Termin,
- Mikro klima,
- Fiyat,
- Kaynak akışı,
- Personel istihdamı,
- İş istikrarı ve benzerleri sayılabilir.

İç Faktörler

Yukarıdaki üç grupta saydığımız çok sayıdaki dış etkeni dengeleyecek iç faktörler nelerdir? Bunlar;

- Kurallar (mevzuat),
- Teşkilat,
- İnsan gücü,
- Sermaye ve finans kaynakları,
- Teknoloji,
- Araç gereç
- ve koordinasyondan ibarettir.

Bir ülke ve millet için kaynaklar sınırlıdır. En iyi şekilde kullanılması gereken, dö-nüşsüz bir tüketimdir. Hiçbirinin asla isabetsiz, boşuna, mükerreren, standartları tespit edilmeden, zamanlaması ve koordinasyonu yapılmadan tüketilmesine izin verilmemelidir.

İş bazındaki dış faktörler hariç diğer büyük boyutlu dış faktörleri elimine etmek, sınırlarını, yönünü, zamanını vs. değiştirmek, kendi kontrolümüze almak mümkün de-ğildir. O halde sağlanması zorunlu olan dengeyi ancak ve sadece iç faktörleri kullanarak sağlayabiliriz. Bu açıdan bakarak iç faktörleri biraz daha yakından inceleyelim.

1- Kurallar

Türkiye'de harita kadastro faaliyetlerini düzenleyen veya etkileyen 15 kadar ka-nun, bir o kadar da yönetmelik vardır. Bunlar birbirini tamamlar durumda da de-ğildir. Bunların uygulaması ile ilgili alt mevzuat ise daha da uzun ve karmaşıktır.

Bugün birçok bakanlığın ve 1700'den fazla belediyenin HK bilgisi üretme, arşivleme, kontrol etme ve uygulama yetkisi vardır. Savunma amaçlılar ayrı bir pakettir.

2- Teşkilat

Söz konusu mevzuat dolayısıyla çok sayıda teşkilat da görev almış bulunmaktadır. Her teşkilat kendi maksadına uygun faaliyeti sürdürmektedir. Bunların yaptığı hizmetlerin, haritacılık tabiriyle sadece isimleri kenarlaşabilmektedir. Sonuçlarını üstüste veya yanyana getirmek hemen hemen mümkün olamamaktadır.

3- İnsan Gücü, Sermaye, Araç-Gereç

Bu kaynaklar da mevcut mevzuatın sonunda oluşan çok sayıdaki kuruluşlara dağılmıştır. Hiçbirinin rantabl kullanıldığından söz etmek mümkün değildir.

4- Koordinasyon

Yapılabilecek işlerin en zoru koordinasyondur. Hiçbir konuda bunu sağlamak mümkün olamamaktadır. Bu sözcük, maalesef, sonucu önceden tayin edilmiş olayların kamufleji için kullanılan bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Böylece iç faktörlerin, dıştakileri dengelemekten çok uzak olduğu, açık olarak ortaya çıkmaktadır. Bilhassa hiçbir şekilde telafisi mümkün olmayan zaman, kaybedilen en büyük değer olarak geçip gitmektedir.

HK Faaliyetlerini Yapan Kuruluşlar: Şimdi biraz da HK faaliyetlerini yapan kuruluşlara göz atalım:

– Harita Genel Komutanlığı

Yasal olarak hemen hemen bütün harita faaliyetlerinden sorumlu gözükmektedir. Savunma ile ilgili haritaları üretmektedir. Memleket sabit nokta ağları onun kontrolindedir. Bir kısmı 1:5000 ölçekli ST harita üretmektedir. 203 sayılı kanun sivil ve bilhassa özel sektör faaliyetlerini kısıtlamakta ve gelişmeyi önlemektedir.

Bugün, bir misafir profesör, burada uydulardan alınan sinyallerle, nokta konumlarının santimetre hassasiyetine kadar incelenmesine çalışıldığını uzun uzun izah ettiler. Buna rağmen, bizdeki katı, gizlilik kuralları harita yapımında ve kullanım şartlarında darboğaz oluşturmaktadır.

– Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

En geniş teşkilat, en fazla personele sahiptir. Türkiye'nin her parselinin her noktasına en sağlıklı bir şekilde ulaşması gerekirken, 1934 yılında çıkarılan Kadastro Kanununun öngördüğü teknik şartların da gerisinde hizmet üretmektedir. Sayı ve nitelik yönünden yeterli elemana ve ekipmana sahip değildir. İstanbul ilinde çalışan harita mühendisi sayısının yarısı kadar mühendisi istihdam etmektedir. Kırsal alanlarda % 42, kentsel alanlarda % 56 kadastro bitirilmiş olmasına rağmen, bunların da % 30 kadarının teknik yönden yenilenmesi gerektiği tahmin edilmektedir. Kadastro haritalarının büyük bir bö-

lümü yükseklik boyutundan yoksun olduğundan, başka amaçlarla kullanılamamaktadır.

– İller Bankası

Belediyeler adına harita üretmekte olan İller Bankası, dünya literatüründe adı geçmeyen harihazır harita üretmektedir. Fakat bu hizmet bir zaruretin ürünüdür. Kentsel alanların belediye ve bayındırlık hizmetleri için gereklidir. Kanunen sorumlu gözükten HKG'nin ve fiilen yapması beklenen Tapu-Kadastro Gen. Md.'nin bu hizmeti veremesinden dolayı bu yola başvurulmuştur. Günümüzde hemen hemen bütün üretimi özel sektöre yaptırmaktadır. Kadastroda olduğu gibi burada da haritalar güncel tutulamamaktadır. Ancak yapıldığı an halihazır durumu gösterir, bu haritaların isminden bir müddet sonra halihazır kelimesi düşmektedir.

– Belediyeler

Belediyeler eskiden harita yapma ve kontrol etme yetkisine sahip olmadıklarından İller Bankası'nı vekil tayin etmekte idiler. Şimdi bu yetkileri var, fakat yetenekleri yok. Bu yüzden gene İller Bankası'nı vekil tayin ediyorlar. Zamanla bu işin üstesinden gelebilirler mi diye hiç düşünmeyelim. Bir sistem fikri yerleşmeden ve rayına oturmadan gele-memeleri daha hayırlı olur. Şu andaki çok başlı karmaşayı daha karmaşık duruma getirebilirler.

– Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı

Bu Bakanlık oldum olası saha tecavüzü yapmıştır. Bir zamanlar Toprak İskân Gn. Md. vardı ve Tapu Kadastro gibi çalışırdı. Geniş teşkilatı içinde harita mühendislerine yer vermezdi. O zamanlardan bugüne kadar döktükleri temizlemekle bitmedi.

Gene Toprak-Su Teşkilatı büyük paralar harcayarak geniş alanlarda toplulaştırma işlerine girişti. Aynı zihniyetle, haritacılar ihtiyacı duymadılar. Şimdi Köy Hizmetleri Gn. Md. aynı yolda. Daha iki gün önce 310.00 Ha. düzenleme sahası ilan edildi. Gene haritacıya ihtiyaçları yok.

Orman Genel Müdürlüğü, orman kadastro su adı altında birtakım işler yapmaktadır. Tabii onların da haritacıya ihtiyaçları yok. Çünkü harita yapmıyorlar, dert üretiyorlar. Karadenizlilere çift beyinli derler ama, bu konuda geri kaldılar. Finduk ve çay kadastro su demekte geciktirer nedense!

– DSİ, TCK, TEK, MTA ve Diğerleri

Bu kuruluşlar da harita üretmekte ve kullanılmaktalar. Bunların bir kısmı mümkün olduğunca işin hakkını vermeye çalışıyorlar. Harita mühendislerine ve haritacılık tekniğine az çok önem veriyorlar ve faydalarını görüyorlar. Mesela, şu anda çatısı altında bulunduğumuz Karayolları ekipman bakımından, en büyük kuruluşumuzdan daha ileri bir noktadadır; ancak, bu kuruluşların faaliyetleri de birleşmez, bütünleşmez ve uygulamada daima problem yaratır. Buna benzer pek çok kuruluşu saymak mümkündür.

Ancak, olumlu gelişmelere de değinmek istiyorum. Bana göre, olumlu gelişmelerin motoru, teknoloji ve bunu satmaya çalışan firmaların ticari faaliyetleridir. Bugünlerde, olumlu gelişmelerin başında ise, özel sektörün küçümsenmeyecek bir potansiyel haline

gelmiş olmasıdır. Özel sektörün kapasitesi, en büyük kuruluşumuzunkinden daha fazladır. Teknoloji bakımından da, üst düzeye tırmanmaktadır.

Kamu sektöründe, atalet devam etmekle birlikte, ekipmanın modelize olması, yeni teknolojinin girişi müşahade edilmektedir. Arazi Bilgi Sistemi düşüncesi de -keza memnuniyetle müşahade ediyoruz ki- gelişmektedir.

- Üniversiteler

Eğitim kurumları ve araştırma konularının kritiği konusunda kendimi yetkili görmüyorum. Ama bugün üniversitemizde sadece öğretim yapıldığını kabul etmeliyiz. Teknolojiyi takip edebildikleri söylenemez. Araştırma hususunda kulağımıza sevindirici haberler ulaşmıyor. Beş gün süren bu ilk Kurultayda dahi gündemde 2 araştırma yer alabilmiştir. Eğitim programları memleketin ihtiyaçlarını karşılayacak durumda değildir. Üniversitelerin bir araya gelip bir oto kritik yaparak müşterek kararlar alabildiklerine dair gene kulağımıza bir haber ulaşmamıştır. Bu hususları da üniversite mensubu arkadaşlarımızın dikkatine sunuyorum.

Şimdi, nereye ve nasıl gitmemiz gerektiğine kısaca değinmek istiyorum. Burada, biraz ukalaca laflar edersem, başılayın. Bütün problemlerin çözülmesi için, asgari ihtiyaçları karşılayacak, vazgeçilmez harita bilgilerini ihtiva edecek bir Harita Kadastro Bilgi Sisteminin oluşturulması kaçınılmazdır. Bunun standartlarının çok iyi tespit edilmesi en önemli husustur. Standartların başında sabit nokta ve pafta birliği gelir. Sistemle bütünleşecek bilgilerin üretilmesi, iyi arşivlenmesi ve faydalanmaya sunulması, güncelleştirenin otomatik duruma getirilmesi, herkesin kolayca ulaşabilmesi gibi hususlar ise, standardın diğer önemli boyutlarını oluşturur. Bu işlerin de yetkili ve sorumlu bir organizasyona ihtiyaç gösterildiği açıktır.

Yalnız, bütün bu saydıklarımızı mutlaka bazı mekanizmalara, bazı teşkilatlara yüklemekte pek haklı değiliz. Salona girerken, bir arkadaşım neredeyse gözleri yaşaracaktı; şunu söyledi: "Ne kadar güzel, kalabalık güzel bir toplum olduk. Bundan 10-15 sene önce bunun dörtte biri ile kongre yapardık ve zor toplardık." Hakikaten, doğru bir söz, çok değerli bir toplum oluşturduk. Bütün teknik teşkilatlarda değerli arkadaşlarımız vardır. Fakat, zannederim biraz daha dayanışmaya ihtiyacımız olacaktır. "Buni kim yapacak?" diye birbirimizin yüzüne bakarsak, suçlu aramaya veya suçlamaya kalkarsak, hiçbir yere varamayız. Bunun için, öncelikle herkesin aynanın karşısına geçip "Sen ne yaptın?" diye soru sorması ve samimi şekilde cevaplaması gerekir. İş yapmak yerine, sadece akıl vermek, tenkit etmek hiçbir fayda getirmez. Kendi kapasının önünü temizleyemeyinin, hiçbir hakkı olamaz. Onun için, herkesin, bulunduğu yerdeki fonksiyonunu çok iyi yapması gerektiğine inanıyorum.

Açılış konuşmaları sırasında Sayın Bayındırlık ve İskân Bakanı, "1/25000 ölçekli haritalar var. Onlardan kolayca 1/5000 ölçekli haritalar türetebiliriz" dedi. Bunun yanlış olduğunu hepimiz biliriz. Bakanın bilmemesi, onun kusuru değildir. Bizim, henüz onu anlatamamamız kusurdur. Gene, Sn. SHP Genel Başkanı sözlerinin başında "Bu konu hakkında bilgisinin olmadığını" ifade ettiler. Bunun kusurunu da mutlaka kendimizde aramak mecburiyetindeyiz.

Buradan şu konuca varmak istiyorum: Her meslektaşımızın bu işin önemini, incelemelerini, zorluklarını, yokluğunun doğurduğu kötü sonuçları, açık olarak anlatması ka-

bul ettirinceye kadar mücadeleye devam etmesi gerekmektedir. Bu konuda, omuz omuza olmak zorundayız.

Son olarak şunu söylemek istiyorum:

Değerli Arkadaşlarım,

— Unutmayalım ki mesleklerden en zorunu, en meşakkatlisini icra ediyorsunuz. Sizin verdiğiniz hizmet tamamlanmadan başkaları adımını atamaz. Bunu çok iyi kullanmalısınız.

— Kendinizi en iyi şeylere layık görmelisiniz.

— Kendinizi çalıştığınız yerin en üst görevine layık görmelisiniz ve aday olmalısınız. Bu sizin en tabii hakkınızdır.

— Daha da önemlisi birbirinize mutlak suretle yardımcı olunuz.

Saygılarımı sunarım.